

Халықты жұмыспен қамту туралы

Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 23 қаңтардағы N 149 Заңы

МАЗМҰНЫ

Ескерту. Бүкіл мәтін бойынша "Жұмыспен қамту мәселелері жөніндегі уәкілетті орган", "Жұмыспен қамту мәселелері жөніндегі уәкілетті органның" деген сөздер тиісінше "Уәкілетті орган", "Уәкілетті органның" деген сөздермен ауыстырылды - Қазақстан Республикасының 2005.10.22. N 84 Заңымен.

Осы Заң халықты жұмыспен қамту саласындағы құқықтық, экономикалық және ұйымдық қатынастарды реттейді.

1-тарау. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1-бап. Осы Заңда пайдаланылатын негізгі ұғымдар

Осы Заңда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

- 1) әлеуметтік жұмыс орны – жұмыс беруші Қазақстан Республикасының нысаналы топтардағы азаматтарын жұмысқа орналастыру үшін жергілікті атқарушы органмен шарт негізінде құратын, жұмыс берушінің олардың еңбегіне ақы төлеу шығындары ішінара өтелетін жұмыс орны;
- 2) әлеуметтік келісімшарт – жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің мемлекеттік шараларына қатысатын Қазақстан Республикасының жұмыссыз, өз бетінше жұмыспен айналысушы және табысы аз азаматтары қатарындағы жеке тұлға мен халықты жұмыспен қамту орталығы арасындағы, тараптардың құқықтары мен міндеттерін айқындайтын келісім;
- 3) бос орын – жұмыс берушідегі бос жұмыс орны (лауазым);
- 4) еңбек нарығы – экономикалық тұрғыдан белсенді халыққа сұраныс пен ұсынысты қалыптастыратын сала;
- 5) еркін таңдап алынған жұмыспен қамтылу – Қазақстан Республикасы азаматтарының еңбекке, жұмыс орны мен кәсіпті таңдауға қабілетін еркін пайдалану арқылы өздері таңдап алған қызметі;
- 6) жалақыны субсидиялау – халықты жұмыспен қамту орталығының жолдамалары бойынша жұмысқа орналастырылған қызметкерлердің еңбегіне жұмыс берушінің ақы төлеу шығындарының бір бөлігін өтеу;
- 7) жастар практикасы – жергілікті атқарушы органдар өңірлік еңбек нарығындағы жағдайды ескере отырып ұйымдастыратын, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары білім берудің кәсіптік білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарының түлектері алған кәсібі (мамандығы) бойынша бастапқы жұмыс тәжірибесін жинақтау мақсатында іске асыратын еңбек қызметінің түрі;
- 8) жеке жұмыспен қамту агенттігі – Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркелген, жұмысқа орналастыруда жәрдем көрсететін жеке немесе заңды тұлға;
- 9) жұмысқа орналастыру – халықтың еңбекпен қамтылуын қамтамасыз етуге септігін тигізуге бағытталған ұйымдастырушылық, экономикалық және құқықтық іс-шаралар кешені;
- 10) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шаралары – мемлекет Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асыратын, өз бетінше жұмыспен айналысушылар, жұмыссыздар және табысы аз адамдар қатарындағы Қазақстан Республикасының азаматтарын және оралмандарды мемлекеттік қолдау шаралары;
- 11) жұмыспен қамтылу – жеке қажеттіліктерді қанағаттандыруға байланысты және (немесе) табыс немесе кіріс әкелетін еңбек қызметі;
- 12) жұмыспен нәтижелі қамтылу – орнықты экономикалық өсу мен әлеуметтік тиімділікті

қамтамасыз ететін жұмыспен қамтылу;

13) жұмыссыздар – кіріс әкелетін еңбек қызметімен айналыспайтын, жұмыс іздеп жүрген және еңбек етуге әзір, еңбекке жарамды жастағы жеке тұлғалар;

14) жұмыссыздық – экономикалық тұрғыдан белсенді халықтың бір бөлігінің еңбек нарығында қажет болмай қалуынан туындайтын әлеуметтік-экономикалық құбылыс;

15) жұмыссыздықтан әлеуметтік қорғау – Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекет жүзеге асыратын шаралар кешені;

16) Қазақстан Республикасының табысы аз азаматтары (отбасылары) – Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес атаулы әлеуметтік көмек және (немесе) он сегіз жасқа дейінгі балаларға тағайындалатын және төленетін ай сайынғы мемлекеттік жәрдемақы алуға құқығы бар, еңбекке жарамды жастағы жеке тұлғалар;

17) қоғамдық жұмыстар – жергілікті атқарушы органдар ұйымдастыратын, қызметкердің алдын ала кәсіптік даярлаудан өтуін талап етпейтін, әлеуметтік пайдалы бағыттағы және Қазақстан Республикасы азаматтарының уақытша жұмыспен қамтылуын қамтамасыз ету үшін уәкілетті органның жолдамасы бойынша олар орындайтын еңбек қызметінің түрлері;

18) нысаналы топтар – жұмысқа орналасуда қиындық көріп жүрген және әлеуметтік қорғауды қажет ететін адамдар ретінде осы Заңмен белгіленген адамдар топтары;

19) орталық атқарушы орган – халықты жұмыспен қамту саласындағы басшылықты, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген шекте салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын мемлекеттік орган;

20) өз бетінше жұмыспен айналысушылар – жеке тұтынуға арналған өндірісті қоса алғанда, табыс алу үшін тауарлар, жұмыстар мен қызметтер өндірумен (өткізумен) дара айналысатын жеке тұлғалар, өндірістік кооператив мүшелері, отбасылық кәсіпорындардың (шаруашылықтардың) еңбекақы төленбейтін қызметкерлері және жалдамалы қызметкерлердің еңбегін пайдаланушы жұмыс берушілер;

21) уәкілетті орган – өңірлік деңгейде халықтың жұмыспен қамтылуына жәрдемдесуді және жұмыссыздықтан әлеуметтік қорғауды қамтамасыз ететін жергілікті атқарушы органдардың құрылымдық бөлімшесі;

22) ұзаққа созылған жұмыссыздық – он екі және одан да көп айға созылған жұмыссыздық;

23) халықты жұмыспен қамту орталығы – ауданның, облыстық және республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органы жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларын іске асыру мақсатында құратын мемлекеттік мекеме;

24) шетелдік жұмыс күшін тартуға арналған квота – Қазақстан Республикасының аумағында еңбек қызметін жүзеге асыру үшін тартылатын, Қазақстан Республикасының Үкіметі жыл сайын белгілейтін шетелдік жұмыс күшінің саны;

25) экономикалық тұрғыдан белсенді халық (жұмыс күші) – тауарлар, жұмыстар мен қызметтер өндіру үшін жұмыс күшін ұсынуды қамтамасыз ететін, халықтың экономикалық белсенділігін өлшеу үшін белгіленген жастағы халықтың бөлігі (экономикада жұмыспен қамтылғандар және жұмыссыздар);

26) экономикалық тұрғыдан енjar халық – жұмыспен қамтылғандар немесе жұмыссыздар болып табылмайтын жеке тұлғалар.

Ескерту. 1-бап жаңа редакцияда - ҚР 2011.06.27 N 444-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

2-бап. Жұмыспен қамтылған халық

Жұмыспен қамтылған халыққа:

1) еңбек шарты бойынша жұмыс істейтін, соның ішінде жұмысты сыйақы үшін толық не толық емес жұмыс уақыты жағдайларында орындайтын немесе ақы төленетін өзге жұмысы (қызметі), табысы бар;

2) кәсіпкерлік қызметпен шұғылданатын;

3) өз бетінше жұмыспен айналысатын;

4) қосалқы кәсіпшілікпен айналысатын және өнімді шарттар бойынша өткізетін;

5) жұмысты азаматтық-құқықтық сипаттағы шарттар бойынша орындайтын адамдар, сондай-ақ өндірістік кооперативтердің мүшелері;

6) ақы төленетін қызметке сайланған, тағайындалған немесе бекітілген;

7) Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарында қызмет өткеріп жүрген;

8) қоғамдық бірлестіктерді, қоғамдық қорларды және діни бірлестіктерді қоспағанда, ұйымдардың құрылтайшылары (қатысушылары) болып табылатын, мүлкіне құрылтайшылардың (қатысушылардың) мүліктік құқықтары сақталмайтын адамдар жатады.

Ескерту. 2-бап жаңа редакцияда - Қазақстан Республикасының 2005.10.22. N 84 Заңымен .

3-бап. Қазақстан Республикасының халықты жұмыспен қамту туралы заңнамасы

1. Қазақстан Республикасының халықты жұмыспен қамту туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді, осы заңнан және өзге де нормативтік құқықтық актілерден тұрады.

2. Қазақстан Республикасының халықты жұмыспен қамту туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының азаматтарына, шетелдіктерге және азаматтығы жоқ адамдарға қолданылады.

3. Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттар осы Заңнан басым болады және халықаралық шарттар, оны қолдану үшін заң шығару талап етілетін реттерді қоспағанда, тікелей қолданылады.

Ескерту. 3-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.01.16. N 121 Заңымен.

4-бап. Халықты жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі принциптері және бағыттары

1. Мемлекет азаматтардың жұмыспен нәтижелі әрі еркін таңдау арқылы қамтылуына жәрдемдесетін саясат жүргізілуін қамтамасыз етеді.

2. Жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясат:

1) Қазақстан Республикасының азаматтарына, Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға қызмет пен кәсіп түрлерін еркін таңдауға бірдей

мүмкіндіктерді, әділ де қолайлы еңбек жағдайларын, жұмыссыздықтан әлеуметтік қорғауды қамтамасыз етуге;

2) нәтижелі жұмыспен қамтуды қамтамасыз етуге, жұмыссыздықты азайтуға, жұмыс орындарын ашуға;

3) білім беру жүйесін еңбек рыногының қажеттеріне және инвестициялық саясатты ескере отырып, оның даму перспективасына сай кадрлар даярлау ісіне бағдарлауға;

4) азаматтардың заңдарға сәйкес жүзеге асыратын еңбек және кәсіпкерлік бастамаларын қолдауға, олардың өнімді және шығармашылық еңбекке қабілетін дамытуға жәрдемдесуге;

5) бар жұмыс орындарын сақтаған және жаңа жұмыс орындарын, оның ішінде нысаналы топтарға арналған жұмыс орындарын ашатын жұмыс берушілерді ынталандыруға;

6) уәкілетті орган және жеке жұмыспен қамту агенттігі арқылы еңбек делдалдығын ұйымдастыруға;

7) алып тасталды - ҚР 2011.07.15 N 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

8) шетелдік жұмыс күшін тартуға квота белгілеу жолымен ішкі еңбек рыногын қорғауға;

9) жұмыспен қамтуды қамтамасыз ету жөніндегі республикалық іс-шараларды жергілікті атқарушы органдар қолданатын шаралармен ұштастыруға;

10) халықты жұмыспен қамту саласындағы қызметті экономикалық және әлеуметтік саясаттың басқа да бағыттарымен үйлестіруге;

11) еңбек рыногының бірыңғай ақпараттық базасын қалыптастыруға;

12) мемлекеттік органдардың халықты жұмыспен қамтуды қамтамасыз ететін шараларды әзірлеу мен іске асыру жөніндегі қызметін үйлестіріп, реттеп отыруға және олардың орындалуын бақылауды жүзеге асыруға;

13) Қазақстан Республикасы азаматтарының шетелдегі және шетелдіктердің Қазақстан Республикасының аумағындағы еңбек қызметіне байланысты мәселелерді шешуді қоса алғанда, халықты жұмыспен қамту проблемаларын шешуде халықаралық ынтымақтастықты ұйымдастыруға;

14) жұмыс берушілер, қызметкерлер және қоғамдық ұйымдар өкілдерінің мемлекеттік жұмыспен қамту саясатын әзірлеу мен іске асыруға қатысуын қамтамасыз етуге;

15) жұмыспен қамту саясатымен үйлестірілген, қосымша жұмыс орындарын ашу ісін ынталандыруды қолдайтын қаржы, салық және инвестиция саясатын жүргізуге бағытталған.

Ескерту. 4-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.01.12. N 222 (ресми жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі), 2011.07.15 N 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

5-бап. Халықты жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік кепілдіктер

1. Мемлекет азаматтарға халықты жұмыспен қамту саласында:

1) алып тасталды

2) жұмыссыздықтан әлеуметтік қорғауға;

3) уәкілетті органдардың делдалдығы арқылы жұмыс таңдау мен жұмысқа орналасуда жәрдемдесуге кепілдік береді.

2. Мемлекет халықтың нысаналы топтарын жұмыспен қамтуға жәрдемдесу жөніндегі шараларды қамтамасыз етеді.

Нысаналы топтарға:

табысы аз адамдар;

жиырма бір жасқа дейінгі жастар;

балалар үйлерінің тәрбиеленушілері, жетім балалар мен ата-ананың қамқорлығынсыз қалған жиырма үш жасқа дейінгі балалар;

кәмелетке толмаған балаларды тәрбиелеп отырған жалғыздікті, көп балалы ата-аналар;

Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен асырауында тұрақты күтімді, көмекті немесе қадағалауды қажет етеді деп танылған адамдар бар азаматтар;

зейнеткерлік жас алдындағы адамдар (жасына байланысты зейнеткерлікке шығуға екі жыл қалған);

мүгедектер;

Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері қатарынан босаған адамдар;

бас бостандығынан айыру және (немесе) мәжбүрлеп емдеу орындарынан босатылған адамдар;

оралмандар;

жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарын бітірушілер;

жұмыс беруші-заңды тұлғаның таратылуына не жұмыс беруші-жеке тұлғаның қызметін тоқтатуына, қызметкерлер санының немесе штатының қысқаруына байланысты жұмыстан босатылған адамдар;

қылмыстық-атқару инспекциясы пробация қызметінің есебінде тұрған адамдар жатады.

Жергілікті атқарушы органдар еңбек рыногындағы жағдай мен бюджет қаражатына қарай нысаналы топтарға жататын адамдардың бұған қосымша тізбесін, сондай-ақ әлеуметтік қорғау жөнінде қосымша шаралар белгілей алады.

Ескерту. 5-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2005.10.22 N 84, 2007.05.15 N 253, 2009.05.05 N 159-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.02.15 N 556-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

2-тарау. МЕМЛЕКЕТТІК ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ САЯСАТЫН ІСКЕ АСЫРУ

5-1-бап. Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыреті

Қазақстан Республикасының Үкіметі:

- 1) халықты жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын әзірлейді және олардың жүзеге асырылуын ұйымдастырады;
  - 2) қоғамдық жұмыстарды ұйымдастыру және қаржыландыру тәртібін бекітеді;
  - 3) әлеуметтік жұмыс орындарын ұйымдастыру және қаржыландыру тәртібін бекітеді;
  - 4) жастар практикасын ұйымдастыру және қаржыландыру тәртібін бекітеді;
  - 5) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларына қатысатын адамдарды оқытуды, олардың жұмысқа орналасуына жәрдемдесуді және оларға мемлекеттік қолдау шараларын ұсынуды ұйымдастыру және қаржыландыру тәртібін бекітеді;
  - 6) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларына қатысатын адамдарға кәсіпкерлікті дамытуға мемлекеттік қолдау ұсынуды ұйымдастыру және қаржыландыру тәртібін бекітеді;
  - 7) микрокредиттік ұйымдарға және кредиттік серіктестіктерге конкурстық негізде кредит беру тәртібін бекітеді;
  - 8) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларына қатысатын адамдардың ұтқырлығын арттыруға жәрдемдесу және оларға мемлекеттік қолдау шараларын ұсыну тәртібін бекітеді;
  - 9) Конституцияда, осы Заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерінде өзіне жүктелген өзге де функцияларды орындайды.
- Ескерту. 2-тарау 5-1-баппен толықтырылды - ҚР 2011.06.27 N 444-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.**

6-бап. Орталық атқарушы орган

1. Орталық атқарушы орган қызметінің тәртібін, оның құқықтық мәртебесін және құзыретін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.
2. Орталық атқарушы орган өз құзыреті шегінде:
  - 1) уәкілетті органдарға әдістемелік және ұйымдық басшылықты жүзеге асыруға;
  - 2) еңбек рыногының бірыңғай ақпараттық базасын құру негізінде жұмыс күшіне сұраныс пен ұсынысты талдауға, болжауға және халық пен Қазақстан Республикасының Үкіметіне еңбек рыногының жай-күйі туралы хабарлап отыруға;
  - 3) халықты жұмыспен қамтудың Республикалық бағдарламасын әзірлеуге;
  - 4) ішкі еңбек рыногын қорғау мақсатында инвестициялық келісім-шарттар жобаларын қарауға қатысуға;
  - 5) **алып тасталды - ҚР 2010.12.29 N 372-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;**
  - 6) Қазақстан Республикасының аумағында еңбек қызметін жүзеге асыру үшін шетелдік жұмыс күшін тартуға арналған квотаны облыстар, Астана және Алматы қалалары арасында Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген шекте және тәртіппен бөлуге;
  - 7) мүдделі органдармен бірлесе отырып, кадрлар әзірлеу мен оларды жұмысқа орналастыруға қажеттілікті анықтауға;
  - 8) еңбек рыногының бірыңғай ақпараттық базасын қалыптастыруға;
  - 9) «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес міндетті ведомстволық есептіліктің, тексеру парақтарының нысандарын, тәуекел дәрежесін бағалау өлшемдерін, тексерулер жүргізудің жартыжылдық жоспарларын әзірлеуге және бекітуге;
    - 9-1) халықты жұмыспен қамту орталығының үлгі жарғысын әзірлеуге және бекітуге;
    - 9-2) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларын іске асыру кезінде Қазақстан Республикасының азаматтарын өз бетінше жұмыспен айналысушылар, жұмыссыздар және табысы аз адамдар қатарына жатқызу критерийлерін айқындау тәртібін бекітуге;
    - 9-3) ағымдағы бос орындар және болжамды жұмыс орындары дерекқорына енгізу үшін қажетті мамандықтар мен бос жұмыс орындары туралы мәліметтер ұсынуға арналған нысандарды әзірлеуге және бекітуге;
    - 9-4) халықты жұмыспен қамту бағдарламаларын іске асыру мәселелері жөніндегі аудандық (қалалық) және өңірлік комиссиялар туралы үлгі ережелерді әзірлеуге және бекітуге;
  - 10) осы Заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы

Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыруға міндетті.

3. Орталық атқарушы орган өз құзыреті шегінде Қазақстан Республикасының ақпараттандыру туралы заңнамасына сәйкес ақпараттық жүйелерді пайдалана отырып, электрондық қызметтер көрсетеді.

Ескерту. 6-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2004.01.27 N 524, 2007.01.11 N 218, 2007.01.12 N 222 (ресми жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі), 2009.07.17 N 188-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2010.03.19 № 258-IV, 2010.12.29 N 372-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.01.06 N 378-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 2011.06.27 N 444-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.05 N 452-IV (2011.10.13 бастап қолданысқа енгізіледі), 2012.07.10 N 36-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

7-бап. Жергілікті атқарушы органдар

Жергілікті атқарушы органдар халықты жұмыспен қамту саясатын іске асыруды:

- 1) мемлекеттік жұмыспен қамту саясатына сәйкес аймақтық бағдарламаларды әзірлеу және орындау;
- 2) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктер аумағында тұратын нысаналы топтарды және оларды қорғау жөніндегі әлеуметтік шараларды жыл сайын анықтап отыру;
- 3) жеке кәсіпкерлікті, шағын және орта бизнесті дамыту арқылы қосымша жұмыс орындарын ашуды қолдау;
- 4) жұмыссыздарға әлеуметтік қорғау көрсету;
- 5) қоғамдық жұмыстарды ұйымдастыру;
- 5-1) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында еңбек қызметін жүзеге асыру үшін орталық атқарушы орган бөлген квота шегінде шетелдік қызметкерлерге жұмысқа орналасуға және жұмыс берушілерге шетелдік жұмыс күшін тартуға рұқсаттар беру, сондай-ақ аталған рұқсаттарды тоқтата тұру және кері қайтарып алу;
- 5-2) жұмыс орындарының жалпы санының үш проценті мөлшерінде мүгедектер үшін жұмыс орындарына квота белгілеу;
- 5-3) мүгедектерді жұмысқа орналастыру үшін арнаулы жұмыс орындарын құру;
- 5-4) әлеуметтік жұмыс орындарын ұйымдастыру;
- 5-5) қылмыстық-атқару инспекциясы пробация қызметінің есебінде тұрған адамдар үшін, сондай-ақ бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған адамдар үшін жұмыс орындарына квота белгілеу;
- 5-6) интернаттық ұйымдарды бітіруші кәмелетке толмағандар үшін жұмыс орындарына квота белгілеу;
- 5-7) жастар практикасын ұйымдастыру;
- 6) халықты жұмыспен қамтуға жәрдемдесетін басқа да іс-шараларды жүзеге асыру;
- 7) жергілікті мемлекеттік басқару мүддесінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен жергілікті атқарушы органдарға жүктелетін өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру арқылы қамтамасыз етеді.

Ескерту. 7-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2004.01.27 N 524, 2005.04.13 N 40 (2005.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2005.10.22 N 84, 2009.01.16 N 121, 2010.04.29 № 272-IV; 2011.06.27 N 444-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.22 № 478-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.05 N 452-IV (2011.10.13 бастап қолданысқа енгізіледі), 2012.02.15 N 556-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

8-бап. Уәкілетті орган

1. Уәкілетті орган: V021904

- 1) өтініш жасаған азаматтар мен жұмыссыздарға - жұмыс табу мүмкіндігі туралы, ал жұмыс берушілерге жұмыс күшімен қамтамасыз ету мүмкіндігі туралы хабарлап отыруға;
- 2) азаматтар мен жұмыссыздарға жұмыс таңдауда жәрдемдесуге, жұмысқа орналасу және оқу үшін жолдама беруге;
- 3) еңбек рыногы бойынша деректер банкін түзуге;
- 4) адамдар өтініш жасаған күннен бастап он күннен кешіктірмей тіркеуге, оларды есепке қоюға;
- 5) кәсіби бағдарлау ісінде азаматтар мен жұмыссыздарға тегін қызметтер көрсетуге;
- 6) жұмыссыздарды олардың келісімімен қоғамдық жұмыстарға жіберуге;
- 7) жұмыссыздарды еңбек рыногының қажеттіліктеріне сәйкес, кейіннен оларды жұмысқа орналастыруға көмек көрсете отырып, кәсіптік даярлауға, қайта даярлауға және біліктілігін арттыруға жіберуге;
- 7-1) табысы аз адамдар қатарындағы жұмыспен қамтылғандарды және жеті жасқа дейінгі балаларды бағып-күтумен айналысатын адамдарды өздері өтініш білдірген жағдайда еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкес кәсіптік даярлауға, қайта даярлауға, біліктілігін арттыруға жіберуге;
- 7-2) күші жойылды - ҚР 2009.05.05 N 159-IV (2011.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен;
- 8) жұмыссызға оның жұмыссыз ретінде тіркелгені туралы анықтама беруге;
- 9) халықтың экономикалық тұрғыдан белсенді бөлігіне (жұмыс күшіне) сұраныс пен ұсынысты талдауға, болжауға және халыққа, жергілікті және орталық атқарушы органдарға еңбек рыногының жай-күйі туралы хабарлауға;
- 10) халықты жұмыспен қамтудың аймақтық бағдарламаларын және нысаналы топтардың жұмыспен қамтылуына жәрдемді қамтамасыз ететін арнайы іс-шараларды іске асыруға міндетті.

2. Уәкілетті органның:

- 1) жұмыс берушіге жұмыс күші қажет болған жағдайда, оларға азаматтар мен жұмыссыздарды жіберуге;

2) жергілікті атқарушы органдарға олардың аумағында орналасқан ұйымдарда қоғамдық жұмыстарды дайындау мен жүргізу жөнінде ұсыныс енгізуге;

3) білім беру мәселелерін қарайтын мемлекеттік органдардан, білім беру ұйымдарынан, әртүрлі ұйымдардың мамандар даярлауды, қайта даярлауды және олардың біліктілігін арттыруды жүзеге асыратын оқу курстарынан бітірушілерді жұмысқа орналастыру туралы мәліметтер, оқыту жүргізілетін кәсіптер (мамандықтар) туралы, нақты кәсіптер (мамандықтар) бойынша даярланған және даярлануы жоспарланып отырған мамандар саны туралы ақпарат сұратуға;

4) еңбек делдалдығын көрсетуге құқығы бар.

Ескерту. 8-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.01.27. N 524 , 2005.10.22. N 84, 2009.01.16. N 121, 2009.05.05. N 159-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңдарымен.

9-бап. Жұмыс берушілердің халықты жұмыспен қамтуға қатысуы

1. Жұмыс берушілер мемлекеттік жұмыспен қамту саясатын іске асыруға:

1) Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес еңбек шарттары мен ұжымдық шарттардың талаптарын сақтай отырып, жұмысқа орналасуға жәрдем көрсету;

2) қызметкерлерді кәсіби даярлау және өндіріс ішінде оқыту жүйесін дамыту;

2-1) кадрларды техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі және жоғары білім берудің оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары арқылы даярлау;

3) құрылымдық өзгерістер барысында білікті қызметкерлердің кадрлық әлеуетін сақтау және ұтымды пайдалану;

4) қоғамдық жұмыстарды ұйымдастыруға және жүргізуге жәрдемдесу;

5) өз қаражаты есебінен қоғамдық жұмыстарды қаржыландыру;

6) жұмысқа орналастыру мәселесі бойынша өтініш жасаған адамдарды ұйымдарда белгіленген біліктілік талаптарына сәйкес бос орынға жұмысқа қабылдау;

7) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес қызметкерлерді сақтандыру арқылы қатысады.

2. Жұмыс беруші:

1) жұмыс беруші-заңды тұлғаның таратылуына не жұмыс беруші-жеке тұлғаның қызметін тоқтатуына, адам санының немесе штаттың қысқартылуына байланысты алдағы уақытта қызметкерлердің жұмыстан босайтыны, босатылатын қызметкерлердің қызметтері мен кәсіптері, мамандықтары, біліктілігі және еңбекақы мөлшері көрсетіле отырып, босатылуы мүмкін қызметкерлердің саны мен санаттары туралы және олар босатылатын мерзімдер туралы жұмыстан босату басталардан кемінде екі ай бұрын уәкілетті органға толық көлемде ақпарат беруге;

1-1) күші жойылды - ҚР 2009.05.05 N 159-IV (2011.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

2) бос жұмыс орындары (бос қызметтер) пайда болған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде олар туралы уәкілетті органға мәлімет жіберуге;

3) уәкілетті орган берген жолдамаға тиісті белгі қою арқылы жұмысқа қабылдау немесе жұмысқа қабылдаудан бас тарту себебін көрсете отырып, ол туралы дер кезінде (уәкілетті орган оған азаматтарды жіберген күннен бастап бес жұмыс күні ішінде) хабарлауға;

4) мүгедектер, бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған адамдар және интернаттық ұйымдарды бітіруші кәмелетке толмағандар үшін жұмыс орындарының белгіленген квотасын орындауға;

5) уәкілетті органға алған мамандығы мен біліктілігін көрсете отырып, кәсіптік даярлықтан, қайта даярлықтан және өндірісшілік оқытудан өткен адамдардың саны туралы мәліметтер беруге міндетті.

3. Осы баптың талаптарын бұзғаны үшін жұмыс берушінің жауапкершілігі Қазақстан

Республикасының заңдарына сәйкес туындайды.

Ескерту. 9-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2004.01.27 N 524, 2005.10.22 N 84, 2007.05.07 N 244 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2007.05.15 N 253, 2007.07.27 N 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.05.05 N 159-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2010.04.29 № 272-IV Заңдарымен.

10-бап. Жеке жұмыспен қамту агенттігі

1. Жеке жұмыспен қамту агенттігінің:

1) өтініш жасаған адамдарға Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасы және Қазақстан Республикасының халықты жұмыспен қамту туралы заңнамасының мәселелері бойынша консультация беруге;

2) жұмысқа орналасу мүмкіндігі туралы ақпарат беруге және өтініш жасаған адамдардың жұмысқа орналасуына жәрдемдесуге;

3) жұмыс берушілер мен жұмысқа орналасқысы келетін адамдар туралы мәліметтер қалыптастыруға;

4) жұмыскерлердің жұмыс берушілердің біліктілік талаптарына сәйкес келуін ескере отырып, оларды іріктеуді жүзеге асыруға;

5) халықаралық шарттар бар болған кезде, бір елден екінші елге жұмысқа орналастыру үшін жұмыскерлер жинауды жүзеге асыруға;

6) өтініш жасаған адамдарды кәсіптік даярлау мен қайта даярлауды ұйымдастырып, бұдан кейін жұмысқа орналастыруға;

7) адамдарды шет елде жұмысқа орналастырған жағдайда, оларды әкету үшін рұқсат құжаттарын ресімдеуге құқығы бар.

2. Жеке жұмыспен қамту агенттігі:

1) кемсітушіліктің кез келген нысанына жол бермеуге;

2) өтініш жасаған адамдардан алынатын ақпараттың құпиялылығын қамтамасыз етуге;

3) бала еңбегін пайдалануға, адамдарды жыныстық және (немесе) өзге де мақсатта пайдалану үшін тартуға жол бермеуге;

4) өтініш жасаған адамдармен еңбек делдалдығы бойынша қызметтер көрсету туралы шарттар жасасуға міндетті.

3. Жеке жұмыспен қамту агенттіктері жұмысқа орналастыру, жұмыс орындарын құру және жұмыспен қамту бағдарламаларын іске асыру мәселелері бойынша мемлекеттік органдармен, жұмыс берушілермен өзара іс-қимыл жасайды.

4. Қазақстан Республикасынан шет елге жұмыс күшін әкетуге байланысты қызметті жеке меншік жұмыспен қамту агенттіктері жүзеге асырады.

Шетелдік жұмыс күшін тарту, сондай-ақ Қазақстан Республикасынан шет елге жұмыс күшін әкету жұмысқа орналастыратын елдің банктеріне жұмыскердің атына кепілді жарна енгізу арқылы шарт мерзімі аяқталғаннан кейін жұмыскердің өз еліне оралуына кепілдік берілген жағдайда ғана жүзеге асырылады.

Кепілді жарнаны Қазақстан Республикасының банктеріне енгізу тәртібін, шарттарын және олардың мөлшерін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

Ескерту. 10-бап жаңа редакцияда - ҚР 2005.10.22 N 84, өзгерту енгізілді - 2007.01.12 N 222 (ресми жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі), 2007.07.06 N 276, 2011.07.15 N 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.22 № 478-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

11-бап. Шетелдік жұмыс күшін тарту

1. Ішкі еңбек рыногын қорғау мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі Қазақстан Республикасының аумағында еңбек қызметін жүзеге асыру үшін шетелдік жұмыс күшін тартуға жыл сайын квота белгілейді.

Осы Заңның шетелдік жұмыс күшін квоталау және шетелдік қызметкерге жұмысқа орналасуға және жұмыс берушіге шетелдік жұмыс күшін тартуға рұқсат беру туралы нормалары:

Алматы қаласының өңірлік қаржы орталығында басшылар және мамандар лауазымдарында жұмыс істейтін, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен расталған құжаттары бар орта білімнен кейінгі және жоғары білімді;

дербес білім беру ұйымдарында, олардың ұйымдарында, сондай-ақ «Назарбаев Қорында» басшылар және мамандар лауазымдарында жұмыс істейтін жоғары білімді;

индустриалдық-инновациялық даму мемлекеттік бағдарламаларында дамыту көзделген жоғары оқу орындарында басшылар және жоғары білімді оқытушылар лауазымдарында жұмыс істейтін, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен расталған құжаттары бар;

индустриялық-инновациялық жобаны іске асыру мақсатында индустриялық-инновациялық қызметті мемлекеттік қолдау саласындағы уәкілетті орган біліктілігі жоғары шетел мамандарын тартуға инновациялық грант беру туралы шешім қабылдаған ұйымдарда басшылар және жоғары білімді мамандар лауазымдарында жұмыс істейтін;

ұлттық даму институттарында, олармен байланысты ұйымдарда басшылар және жоғары білімді мамандар лауазымдарында жұмыс істейтін шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға қолданылмайды.

2. Орталық атқарушы орган Қазақстан Республикасының аумағында еңбек қызметін жүзеге асыру үшін шетелдік жұмыс күшін тартуға арналған квотаны облыстар, Астана және Алматы қалалары арасында Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген шекте және тәртіппен бөледі.

2-1. Жергілікті атқарушы органдар тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік аумағында еңбек қызметін жүзеге асыру үшін орталық атқарушы орган бөлген квота шегінде, Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейтін адамдарды қоспағанда, жұмыс берушілерге шетелдік жұмыс күшін тартуға және шетелдік қызметкерлерге жұмысқа орналасуға рұқсаттар береді, сондай-ақ аталған рұқсаттарды тоқтата тұрады және кері қайтарып алады.

3. Квота белгілеу тәртібін, жұмыс берушілерге шетелдік жұмыс күшін тартуға және шетелдік қызметкерлерге жұмысқа орналасуға рұқсат беру шарттары мен тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

4. Қазақстан Республикасының аумағында еңбек қызметін жүзеге асыру үшін тартылатын шетелдік жұмыс күшінің білім деңгейі (кәсіби даярлығы) мен практикалық жұмыс тәжірибесі (стажы) жұмыстар мен кәсіптердің біліктілік анықтамалығына және қызметшілер лауазымдарының біліктілік анықтамалығына сәйкес жұмысшылардың кәсіптеріне және басшылардың, мамандар мен қызметшілердің лауазымдарына қойылатын біліктілік талаптарына сай келуге тиіс.

5. алып тасталды - ҚР 2011.07.15 N 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

Ескерту. 11-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2004.01.27 N 524, 2006.06.05 N 146, 2007.01.12 N 222 (ресми жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі), 2007.07.06 N 276, 2007.07.27 N 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.01.19 N 395-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.15 N 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.22 № 478-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2012.01.09 № 535-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

12-бап. Халықты жұмыспен қамтудың республикалық және аймақтық бағдарламалары

1. Қазақстан Республикасының Үкіметі мен жергілікті атқарушы органдар қызметкерлер мен жұмыс берушілер өкілдерінің қатысуымен Қазақстан Республикасының стратегиялық даму жоспары мен аумақтарды дамыту бағдарламалары негізінде халықты жұмыспен қамтудың:

- 1) халықты жұмыспен қамту деңгейін өсіруге ынталандыратын шараларды;
- 2) жұмыс күшіне сұраныс пен ұсынысты теңдестіру жөніндегі шараларды;
- 3) халықтың әлеуметтік қолдауға мұқтаж нысаналы топтарының жұмыспен қамтылуын ұйымдастыруды;
- 4) қосымша жұмыс орындарын ашатын шағын және орта кәсіпкерлікті қолдау мен дамытуды;
- 5) еңбек рыногындағы қажеттілікті ескере отырып, Қазақстан Республикасының азаматтарын кәсіптік даярлау мен қайта даярлаудың икемді жүйесін ұйымдастыруды;
- 6) қоғамдық жұмыстарды ұйымдастыру мен жетілдіруді;
- 7) жұмыспен қамтудың аймақтық проблемаларын шешуде жергілікті атқарушы органдардың рөлін арттыру жөніндегі шараларды;
- 8) жұмыспен қамтуды реттеу және еңбек рыногы мәселелерінде уәкілетті органның қызметін

жұмыс берушілермен, қоғамдық бірлестіктермен, еңбек делдалдығымен айналысатын жеке жұмыспен қамту агенттіктерімен ұштастыруды;

9) жұмыспен қамту мәселелері жөніндегі деректердің ақпараттық базасын жетілдіруді;

10) инвестициялық бағдарламаларды әзірлеген кезде еңбек рыногындағы ахуалды ескере отырып, қосымша жұмыс орындарын ашуды;

11) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларын іске асыруға бағытталған іс-шараларды көздейтін бағдарламаларын әзірлейді және бекітеді.

2. Халықты жұмыспен қамту бағдарламаларын қаржыландыру бюджет қаражаты және Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес өзге де көздер есебінен жүзеге асырылады.

Ескерту. 12-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2005.10.22. N 84; 2011.06.27 N 444-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

12-1-бап. Халықты жұмыспен қамту орталығы

Халықты жұмыспен қамту орталығы:

1) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларына қатысу үшін Қазақстан Республикасының азаматтарын және оралмандарды санаттар бойынша іріктеу мен бөлуді, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес олардың әлеуметтік қолдауға мұқтаждығын айқындауды;

2) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларына қатысушылар болып табылатын Қазақстан Республикасының азаматтарына және оралмандарға бейімдеу қызметтерін және психологиялық қолдау көрсетуді;

3) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларына қатысушылар болып табылатын Қазақстан Республикасының азаматтарымен және оралмандармен әлеуметтік келісімшарт жасасуды;

4) осы Заңның 20-1-бабында көзделген жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларын іске асыруды ұйымдастыруды;

5) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларына қатысушыларға мемлекеттік қолдаудың өзге де шараларын ұсынуды жүзеге асырады.

Ескерту. 2-тарау 12-1-баппен толықтырылды - ҚР 2011.06.27 N 444-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

3-тарау. ЖҰМЫССЫЗДЫҚТАН МЕМЛЕКЕТТІК ӘЛЕУМЕТТІК ҚОРҒАУ

13-бап.

Ескерту. 13-бап алып тасталды - Қазақстан Республикасының 2007.05.15. N 253 Заңымен.

14-бап. Жұмыссыздықтан мемлекеттік әлеуметтік қорғау

Мемлекет жұмыссыздықтан әлеуметтік қорғаудың мынадай түрлерін көрсетеді: P090603

1) жұмысқа орналасуға жәрдемдесу;

2) кәсіби даярлау, қайта даярлау, біліктілікті арттыру;

3) қоғамдық жұмыстарды ұйымдастыру және қоғамдық жұмыстарда істейтін жұмыссыздардың еңбегіне ақы төлеу;

3-1) күші жойылды - ҚР 2009.05.05 N 159-IV (2011.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

4) табысы аз азаматтарға жататын жұмыссыздарға заң актілеріне сәйкес мемлекеттік атаулы әлеуметтік көмек көрсету;

5) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларын ұсыну.

Ескерту. 14-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2009.01.16 N 121; 2011.06.27 N 444-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

15-бап. Жұмыссыздарды тіркеу

1. Жұмыс тапқысы келетін адамдар тұрғылықты жері бойынша уәкілетті органға жұмысқа орналасуына жәрдемдесу туралы өтініш жасай алады.

РҚАО-ның ескертпесі!

2-тармаққа өзгеріс енгізу көзделген - ҚР 2012.01.12 № 538-IV (2013.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

2. Жұмыс іздеп жүрген адамды жұмыссыз деп тану туралы шешімді уәкілетті орган мынадай құжаттарды:

жеке куәлігін (паспортын);

еңбек қызметін растайтын құжаттарды;

әлеуметтік жеке код (ӘЖК) берілгені туралы куәлікті;

салық төлеушінің тіркеу нөмірін (СТН);

оның кәсіби біліктілігін (болған кезде) куәландыратын құжатты, ал кәсіби (мамандығы) жоқ, алғаш рет жұмыс іздеп жүрген адам үшін – білімі туралы құжатты ұсынған кезде қабылдайды.

3. Алып тасталды - ҚР 2012.04.27 N 15-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

4. Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар бұдан басқа, шетелдіктің Қазақстан Республикасында тұруға ықтиярхатын және азаматтығы жоқ адамның ішкі істер органдарында тіркелгені туралы белгісі бар куәлігін ұсынады.

5. Оралмандар халықтың көші-қоны мәселелері жөніндегі уәкілетті органның аумақтық органдары берген оралман куәлігін ұсынады.

6. Уәкілетті орган осы баптың 2, 4 және 5-тармақтарында көрсетілген құжаттар ұсынылған күннен бастап күнтізбелік он күннен кешіктірмей, нысанын орталық атқарушы орган бекітетін дербес

есепке алу карточкасына (компьютерлік дерекқор) мәліметтерді енгізу арқылы жұмыссыздар ретінде өтініш білдірген адамдарды тұратын жері бойынша тіркейді.

7. Уәкілетті органда тіркелген жұмыссыздар - күнтізбелік он күн ішінде кемінде бір рет уәкілетті органда, ал ауылдық елді мекендерде тұратын жұмыссыздар айына кемінде бір рет кенттің, ауылдың (селоның), ауылдық (селолық) округтің әкімінде белгіленіп тұруға тиіс.

Ескерту. 15-бап жаңа редакцияда - ҚР 2005.10.22 N 84 Заңымен, өзгеріс енгізілді - ҚР 2007.01.12 N 224 (2012.01.01 бастап күшіне енеді), 2007.07.06 N 276; 2011.06.27 N 444-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2012.01.12 № 538-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.04.27 N 15-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

16-бап. Жұмыссызды есептен шығару

1. Уәкілетті орган жұмыссызды мынадай жағдайларда:

- 1) лайықты жұмыстың ұсынылған екі түрінен жазбаша түрде бас тартқанда;
- 2) уәкілетті орган жолдама берген күннен бастап бес жұмыс күні ішінде дәлелсіз себептермен ұсынылған жұмысқа орналасу немесе оқу орнына келмегенде;
- 3) шақыру бойынша жұмысқа, оқуға жолдама алу үшін бес жұмыс күні ішінде дәлелсіз себептермен уәкілетті органға келмегенде;
- 4) жұмыссыз уәкілетті органның жолдамасы бойынша қоғамдық жұмысқа қатысуды немесе оқуды дәлелсіз себептермен өз бетінше тоқтатқанда;
- 5) жұмыссыздар осы Заңның 15-бабының 7-тармағында көзделген уәкілетті органға келіп тұру мерзімдерін дәлелсіз себептермен бұзғанда;
- 6) тұрғылықты жері өзгергенде;
- 7) осы Заңның 2-бабына сәйкес жұмыспен қамтылғандар санатына жатқызылғанда;
- 8) жұмыссыз бас бостандығынан айыру түріндегі жазамен сотталғанда не сот шешімі бойынша мәжбүрлеп емдеуге жіберілгенде;
- 9) Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес зейнетақы тағайындалғанда, есептен шығарады.

2. Осы баптың 1-тармағының 1)-6) тармақшаларына сәйкес есептен шығарылған жұмыссыздар есептен шыққан күннен бастап отыз күнтізбелік күн өткен соң ғана уәкілетті органда қайтадан тіркеле алады.

Ескерту. 16-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2005.10.22. N 84, 2009.01.16. N 121 Заңдарымен.

17-бап. Тіркелген жұмыссыздардың міндеттері

1. Жұмыссыздар:

1) осы Заңды сақтауға;

2) уәкілетті органдарға келіп тұрудың тәртібін, шарттарын және мерзімдерін сақтауға;

3) уәкілетті орган берген жұмысқа жолдаманы алған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде жұмысқа орналасу мәселесі бойынша жұмыс берушіге өтініш жасауға;

4) уәкілетті органға:

тұрғылықты жерін ауыстыруды;

тұрақты, уақытша, маусымдық жұмысқа, азаматтық-құқықтық сипаттағы шарттар бойынша жұмысқа орналасуды;

кәсіпкерлік қызметпен шұғылдануды;

ұйымдық құқықтық нысаны мен меншік нысанына қарамастан, ұйымға құрылтайшы (ортақ құрылтайшы) болуды;

мүгедектік тобын белгілеуді немесе оның өзгеруін;

зейнетақы тағайындауды және өзге де табыстарды қоса алғанда, жұмыссызбен алдағы уақытта жұмыс істеу тәртібіне ықпал ететін өзгерістер туралы мәліметтерді дер кезінде (бес жұмыс күні ішінде) табыс етуге міндетті.

2. Жоғарыда аталған мәліметтерді жасырған немесе көрінеу жалған мәліметтер немесе жасанды құжаттар табыс еткен жағдайда, жұмыссыздар тіркеуден шығарылады және Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапқа тартылуы мүмкін.

Ескерту. 17-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2005.10.22. N 84 Заңымен .

18-бап. Лайықты жұмыс

1. Тіркелген жұмыссыз азаматтар үшін кәсіби даярлығына, еңбек стажына және бұрынғы мамандығы бойынша жұмыс тәжірибесіне, соңғы жұмыс орнының жағдайларына (ақы төленетін қоғамдық жұмыстарды қоспағанда), денсаулық жағдайына, жаңа жұмыс орнына көліктің қолайлылығына сәйкес келетін жұмыс, ал жеті жасқа дейінгі балаларды бағып-күтумен айналысатын, табысы аз адамдар қатарындағы адамдар үшін икемді және толық емес жұмыс уақыты режиміндегі жұмыс та лайықты жұмыс деп есептеледі. Көліктің қолайлылығын тиісті атқарушы орган айқындайды.

2. Бірінші рет жұмыс іздеп жүрген, бірақ кәсібі (мамандығы) жоқ, сондай-ақ, екі жылдан астам уақыт бойы жұмысы болмаған адамдар үшін - алдын-ала кәсіптік даярлықты талап ететін жұмысты, ал ондай жұмыс беру мүмкін болмаған жағдайда, азаматтардың жас және өзге де ерекшеліктері мен Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының талаптары ескерілетін басқа ақы төленетін жұмысты (уақытша сипаттағы жұмысты қоса алғанда) лайықты жұмыс деп есептеуге болады.

3. Табысы аз адамдар қатарындағы жұмыспен қамтылғандар үшін орташа айлық жалақысы олардың соңғы жұмыс орнындағыға қарағанда жоғары болатын, осы баптың 1-тармағында көрсетілген шарттарға сәйкес келетін жұмыс лайықты деп есептеледі.

Ескерту. 18-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.05.15. N 253, 2009.01.16. N 121 Заңдарымен.

18-1-бап. Әлеуметтік жұмыс орны

1. Әлеуметтік жұмыс орнын құруды жұмыс беруші жергілікті атқарушы органмен шарттық негізде жүзеге асырады.

2. Шартта тараптардың міндеттері, жұмыстың түрлері, көлемі, еңбекақы төлеу мөлшері мен шарттары, әлеуметтік жұмыс орындарын қаржыландырудың мерзімі мен көздері қамтылуға тиіс.

3. Әлеуметтік жұмыс орны уақытша жұмыс орындарын беру немесе құру арқылы ұйымдастырылады және оның мынадай ерекшеліктері болады:

1) нысаналы топтарға әдейі арналады;

2) жұмыс орындарының саны шектелмейді, жұмыс уақытша сипатта болады және оны ұйымдастыру үшін тұрақты жұмыс орындары мен бос орындар пайдаланылмайды.

4. Алынып тасталды.

Ескерту. 18-1-баппен толықтырылды - Қазақстан Республикасының 2005.10.22. N 84; өзгеріс енгізілді - 2011.06.27 N 444-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

18-2-бап. Жастар практикасы

1. Жастар практикасынан өту үшін жұмыс орнын ашуды жұмыс беруші жергілікті атқарушы органмен шарт негізінде жүзеге асырады.

2. Шартта тараптардың міндеттері, жұмыстардың түрлері, көлемі, еңбекақы мөлшері және оны төлеу шарттары, жастар практикасын қаржыландыру мерзімі және көздері қамтылуға тиіс.

3. Жастар практикасы уақытша жұмыс орындарын ұсыну немесе ашу арқылы ұйымдастырылады және оның мынадай ерекшеліктері бар:

1) техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары білім берудің кәсіптік білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарының жиырма тоғыз жастан аспаған түлектері арасынан тіркелген жұмыссыздарға нақты арналады;

2) орындалатын жұмыс түлектің меңгерген кәсібіне (мамандығына) не оның біліктілік деңгейіне сәйкес келуге тиіс;

3) жұмыс орындарының саны шектелмейді, жұмыс уақытша сипатта болады және оны ұйымдастыру үшін тұрақты жұмыс орындары мен бос жұмыс орындарын пайдалануға болмайды;

4) жастар практикасына қатысушыларға еңбекақы төлеу бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

Ескерту. 18-2-баппен толықтырылды - ҚР 2011.06.27 N 444-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

19-бап. Кәсіптік даярлау, қайта даярлау және біліктілікті арттыру

1. Уәкілетті орган кәсіптік даярлауға, қайта даярлауға және біліктілігін арттыруға:

1) егер олардың қажетті кәсіптік біліктілігі болмауына байланысты лайықты жұмыс таңдау мүмкін болмаған жағдайда, жұмыссыздарды;

2) табысы аз адамдар қатарындағы жұмыспен қамтылғандарды және жеті жасқа дейінгі балаларды бағып-күтумен айналысатын адамдарды;

3) күші жойылды - ҚР 2009.05.05 N 159-IV (2011.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

2. Кәсіби даярлау, қайта даярлау және олардың біліктілігін арттыру Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен еңбек рыногының қажеттілігі ескеріле отырып, бюджет қаражаты есебінен уәкілетті органның жолдамасы бойынша білім беру ұйымдарында не білім беру қызметіне құқығы бар кәсіпорындарда жүргізіледі.

Еңбек шарты бойынша жұмыс істейтін адамдарды кәсіби даярлауға, қайта даярлауға және олардың біліктілігін арттыруға жіберу Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының талаптары ескеріле отырып жүзеге асырылады.

Кәсіби даярлықтан, қайта даярлау мен біліктілігін арттырудан өтіп жатқан табысы аз азаматтар қатарындағы жұмыссыздардың, жұмыспен қамтылғандар мен жеті жасқа дейінгі балаларды бағып-күтумен айналысатын адамдардың Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес мемлекеттік атаулы көмек алуға құқығы бар.

3. Нысаналы топтарға кіретін жұмыссыздар кәсіби даярлықтан, қайта даярлау мен біліктілігін арттырудан басым тәртіппен өту құқығына ие болады.

4. Уәкілетті орган кәсіптік даярлауға, қайта даярлауға және біліктілігін арттыруға жіберген, оқуды өз бетінше, дәлелсіз себептермен тоқтатқан адамдар уәкілетті органда қайтадан тіркелген (өтініш берген) күннен бастап бір жыл өткеннен кейін оқуға қайтадан жіберілуі мүмкін.

Ескерту. 19-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2005.10.22. N 84, тақырыбына және 1, 2, 3-тармақтарға өзгерту енгізілді - 2009.01.16. N 121, 2009.05.05. N 159-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңдарымен.

20-бап. Қоғамдық жұмыстар

1. Қоғамдық жұмыстарды ұйымдарда орталық және жергілікті атқарушы органдар ұйымдастырады және олар бюджет қаражаты және жұмыс берушілердің өтінімі бойынша солардың қаражаты есебінен қаржыландырылады.

2. Азаматтардың қоғамдық жұмыстарға қатысуы тіркелген күніне сәйкес кезектілік тәртібімен жүзеге асырылады. Нысаналы топтарға кірген жұмыссыздардың қоғамдық жұмыстарға басым тәртіппен қатысу құқығы бар.

3. Қоғамдық жұмыстарға қатысуды дәлелсіз себептермен өз бетінше тоқтатқан адамдар уәкілетті органда қайтадан тіркелген (өтініш берген) күннен бастап үш ай өткеннен кейін ғана қоғамдық жұмыстарға қайтадан жіберілуі мүмкін.

4. Қоғамдық жұмыстар уақытша жұмыс орындарын ашу жолымен ұйымдастырылады және олардың мынадай ерекшеліктері болады:

1) жұмыссыздарға әдейі арналған;

1-1) күші жойылды - ҚР 2009.05.05 N 159-IV (2011.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

2) жұмыс орындарының саны іс жүзінде шектелмейді, жұмыс уақытша сипатта болады және оларды ұйымдастыру үшін тұрақты жұмыс орындары мен бос қызмет орындарын пайдалануға болмайды;

3) жұмысты толық емес жұмыс күні жағдайында және икемді график бойынша ұйымдастыру мүмкіндігі болады;

4) аймақ үшін экономикалық, әлеуметтік және экологиялық пайдасы болады;

5) арнаулы білімі жоқ адамдардың уақытша жұмысқа орналасуына мүмкіндік береді.

5. Жергілікті атқарушы органдардың шешімі бойынша:

1) қоғамдық жұмыстарға сұраныс пен ұсыныс айқындалады;

2) аймақтардағы ұйымдардың тізбелері, қоғамдық жұмыстардың түрлері, көлемі мен нақты жағдайлары, қатысушылардың еңбегіне төленетін ақының мөлшері және оларды қаржыландыру көздері бекітіледі.

6. Авариялар, дүлей зілзалалар, апаттар және басқа төтенше жағдайлар зардаптарын жедел жою қажеттілігіне байланысты қызмет түрлері қоғамдық жұмыстарға жатпайды.

7. Қоғамдық жұмыстарды ұйымдастыру және қаржыландыру тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

8. Ақы төленетін қоғамдық жұмыстарға қатысатын адамдарға Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасы, Қазақстан Республикасының әлеуметтік қамсыздандыру және сақтандыру туралы заңнамасы қолданылады.

9. Осы Заң қылмыстық заңдарда көзделген қоғамдық жұмыстарға тарту жөніндегі құқықтық қатынастарды реттемейді.

Ескерту. 20-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2005.10.22. N 84, 2007.05.15. N 253, 2009.05.05. N 159-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңдарымен.

20-1-бап. Жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шаралары

1. Жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шаралары:

1) оқытуды және жұмысқа орналасуға жәрдемдесуді;

2) ауылда кәсіпкерлікті дамытуға жәрдемдесуді;

3) еңбек ресурстарының ұтқырлығын арттыруды қамтиды.

2. Оқытуға және жұмысқа орналасуға жәрдемдесуге бағытталған шаралар:

- 1) оқу және жұмысқа орналасу мәселелері бойынша консультациялар;
  - 2) стипендия төлей отырып, біліктілікті арттырудың, кәсіптік даярлаудың және қайта даярлаудың тегін курстарына жіберу;
  - 3) білім алушыларға (оқу орнына дейін және қайтарында жол жүруіне және жатақханада тұруына немесе тұрғын үйді жалдаумен (жалға алумен) байланысты шығындарды өтеуге) субсидия беру;
  - 4) лайықты бос жұмыс орындарын іздестіру және жұмысқа (оның ішінде әлеуметтік жұмыс орындарына) орналасуға жәрдемдесу;
  - 5) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларына қатысатын жеке тұлғалардың жалақысын ішінара субсидиялау;
  - 6) психологиялық бейімдеу арқылы іске асырылады.
3. Ауылда кәсіпкерлікті дамытуға жәрдемдесуге бағытталған шаралар:
- 1) микрокредиттер беру;
  - 2) инженерлік-коммуникациялық инфрақұрылымды дамыту;
  - 3) консультативтік қызметтер ұсыну;
  - 4) кәсіпкерлік негіздерін оқыту арқылы іске асырылады.
4. Еңбек ресурстарының ұтқырлығын арттыруға бағытталған шаралар:
- 1) көшуге субсидиялар беру;
  - 2) кәсіптік даярлау, қайта даярлау және біліктілігін арттыру курстарында оқыту, сондай-ақ жаңа тұрғылықты жерінде жұмысқа орналасуға жәрдемдесу;
  - 3) психологиялық бейімдеу;
  - 4) жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларына қатысатын Қазақстан Республикасының азаматтарына қызметтік тұрғын үй беру арқылы іске асырылады.

Ескерту. 20-1-баппен толықтырылды - ҚР 2011.06.27 N 444-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

4-тарау. ХАЛЫҚТЫ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ САЛАСЫНДАҒЫ БАҚЫЛАУ МЕН ЕСЕПТІЛІК

Ескерту. 4-тараудың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР 2009.07.17. N 188-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

21-бап. Халықты жұмыспен қамту саласындағы ведомстволық статистикалық байқау

Ескерту. Тақырып жаңа редакцияда - ҚР 2010.03.19 № 258-IV Заңымен.

1. Халықты жұмыспен қамту саласындағы жағдайға, сондай-ақ еңбек рыногындағы ахуалға, оның болжануы мен реттелуіне объективті баға беру үшін Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес ведомстволық статистикалық байқау жүргізіледі.

2. Еңбек делдалдығымен айналысатын жеке және заңды тұлғалар, сондай-ақ шетелдік жұмыс күшін тартуға рұқсат алған немесе өздерінің қарамағында жұмысқа орналасуға рұқсаттар алған шетелдік қызметкерлер жұмыс істейтін жұмыс берушілер уәкілетті органға және ішкі істер органдарына Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен және мерзімде алғашқы статистикалық деректерді табыс етуге міндетті.

3. Уәкілетті органдар мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органмен, салық органдарымен, ішкі істер органдарымен, республикалық және аймақтық деңгейдегі басқа да мүдделі мемлекеттік органдармен әр тараптың өз міндеттерін орындауы үшін қажет болатын есепті құжаттама мен мәліметтерді Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен өтемсіз негізде алмасады.

4. Уәкілетті органдар орталық атқарушы органға Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен және мерзімде алғашқы статистикалық деректерді табыс етеді.

Ескерту. 21-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2007.07.06 N 276, 2009.05.05 N 159-IV (қолданысқа

енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2010.03.19 № 258-IV, 2010.12.29 N 372-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.22 № 478-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

22-бап. Халықты жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар

Халықты жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік бақылауды орталық атқарушы орган мен оның аумақтық бөлімшелері жүзеге асырады.

Алматы қаласының өңірлік қаржы орталығы қатысушыларының халықты жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік бақылауды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады.

Ескерту. 22-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2005.10.22. N 84, 2006.06.05. N 146, тақырыбына және бірінші бөлікке өзгерту енгізілді - 2009.01.16. N 121, 2009.07.17. N 188-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.07.05 N 30-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

22-1-бап. Халықты жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік бақылау

1. Халықты жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік бақылау тексеру нысанында және өзге де нысандарда жүзеге асырылады.

2. Тексеру "Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жүзеге асырылады. Мемлекеттік бақылаудың өзге де нысандары осы Заңға сәйкес жүзеге асырылады.

Ескерту. 22-1-бап жаңа редакцияда - 2009.07.17. N 188-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен, өзгерту енгізілді - ҚР 2011.01.06 N 378-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

23-бап. Қазақстан Республикасының жұмыспен қамту туралы заңнамасының бұзылғаны үшін жауаптылық

Қазақстан Республикасының халықты жұмыспен қамту туралы заңнамасын бұзған жеке және заңды тұлғалар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапты болады.

Ескерту. 23-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.01.27. N 524, тақырыбына және мәтінге өзгерту енгізілді - 2009.01.16. N 121 Заңдарымен.

*Қазақстан Республикасының
Президенті*